

Dicționar de regionalisme din Ardeal

**auzite de la bunica și de la oameni care au trăit sau trăiesc
în lumea satului ardelean**

Autor : Lucian-Cătălin SIN

Bunicii mele, Maria Sin^{} (28.07.1925^{**} – 20.05.2007)*

Motto:

“Să șii^{***} bun, cinstit și să nu încelui^{****} pă nime!”

sfatul bunicii mele cu privire la viață

^{*} sin = vezi pag.15

^{**} data nașterii (28.07.1925 ?) = vezi pag.31

^{***} să șii = vezi pag.16

^{****} a încelui = vezi pag.10

Prefață

Mă numesc Lucian-Cătălin Sin și sunt originar din Turda, județul Cluj.

Aceste regionalisme le-am auzit de la bunica (Dumnezeu s-o odihnească!) sau de la oameni ce au trăit sau trăiesc în lumea satului. Unele le folosesc și eu destul de des, doar sunt din Ardeal. Ca să nu se piardă, m-am gândit să fac un dicționar cu ele și acest lucru l-am făcut în memoria bunicii mele, Maria Sin, care a murit pe 20 mai 2007. Dacă știți și voi alte regionalisme puteți să-mi scrieți pe adresa de e-mail luciansin@yahoo.com și o să le adaug într-o ediție viitoare. Dar atenție : trebuie să fie din Ardeal neapărat! (Trăbă să șie musai din Ardeal!)

Țin cu această ocazie să mulțumesc celor care au avut răbdarea să-și amintească și să-mi spună unele regionalisme. Printre aceștia îi amintesc pe părinții mei: Mircea și Veronica Sin, și rudele mele: Nicolae și Cristina Pop, Gheorghe și Ioana Florea, Andrei Sălăgean. Mai vreau să mulțumesc unchiului meu Nicolae Szekely, precum și colegului meu Rajmond Jano care m-au informat asupra originii maghiare a unor cuvinte.

Acest dicționar îl mai puteți găsi și pe Internet la adresa <http://luciansin.wordpress.com> sub forma unui articol în blogul meu personal "Luciansin's Blog". Totodată vreau să mulțumesc și celor care au avut comentarii la acest articol și mi-au făcut cunoscute unele regionalisme pe care eu nu le știam sau nu le conștientizasem până atunci, deoarece le folosesc aproape zilnic.

La finalul dicționarului, la Anexe am pus niște articole postate pe blog care detaliază personalitatea și viața bunicii mele. Asta pentru a se vedea în memoria cui s-a scris acest dicționar de regionalisme.

Autorul

Toate drepturile de autor ale lucrării de față sunt atribuite domnului Lucian-Cătălin Sin.

Copyright © 2009-2012 Cluj, Ardeal, România

Abrevieri

adj.	= adjectiv
adv.	= adverb
alb.	= limba albaneză
arg.	= argou
art.	= articol
bg.	= limba bulgară
conj.	= conjuncție
engl.	= limba engleză
fr.	= limba franceză
germ.	= limba germană
gr.	= limba greacă
interj.	= interjecție
loc.adj.	= locuțiune adjectivală
loc.adv.	= locuțiune adverbială
loc.vb.	= locuțiune verbală
magh.	= limba maghiară
mr.	= limba macedoromână
ngr.	= limba neogreacă
prep.	= prepoziție
pron.	= pronume
pol.	= limba poloneză
pl.	= plural
rus.	= limba rusă
săs.	= dialectul săsesc
scr.	= limba sârbocroată
s.f.	= substantiv feminin
sl.	= limba slava
s.m.	= substantiv masculin
s.n.	= substantiv neutru
tc.	= limba turcă
țig.	= limba țigănească
ucr.	= limba ucraineană
v.	= verb
v.i.	= verb intransitiv
v.r.	= verb reflexiv
v.t.	= verb tranzitiv

A

abde *adv.* = abia;

acăț *s.m.* [din magh. akác] = salcâm;

aheia, ahela *pron.* = aceea, acela;

ai *s.m.* = usturoi;

ai *s.m.* = ani;

(a) **aldui** *v.t.* [din magh. áldani] = (a) binecuvânta;

(a) **aldui** *v.t.* [din magh. áldani] = (a) lovi cu putere;

(mă) **alduitule!** *s.m.* = (mă) neastâmpăratule!;

amu *adv.* = acum;

apăi *adv.* = atunci;

(a) **arini** *v.t.* = (a) spăla cu var și nisip lucrurile de lemn din bucătărie;

arvon *s.n.* [din gr. arravónas] = acont;

arșeu *s.n.* = hârleț;

așe *adv.* = așa;

B

ba *adv.* = nu;

bai *s.n.* [din magh. baj, sl. boj] = problemă, necaz;

balmoș *s.n.* [din magh. bálmos] = mămăligă cu smântână;

barem *adv.* [din bg. barem, scr. barem] = măcar;

batăr *adv.* [din magh. bátor] = măcar;

băgău *s.m.* [din magh. bágó] = tutun mestecat;

bărbântă *s.f.* [din magh. berbence] = vas de lemn în care se ține lapte sau brânzeturi;

bendeu *s.n.* [din magh. bendő] = burtă mare;

bertiță *s.f.* = podoabă ce se pune pe cap la mireasă;

beserică *s.f.* = biserică;

beteag *adj.* [din magh. beteg] = bolnav;

(a se) **beteji** *v.r.* [din magh. beteg] = (a se) îmbolnăvi;

bgirgoș *adj.* = răcit, bolnav;

bidigană *s.f.* = lighioană, dihanie, ceva urât;

bighidiu *s.m.* = țânc; (arg.)

birău *s.m.* [din magh. bíró] = primar;

birău *s.m.* [din magh. bíró] = conducător al satului în legătură cu câmpul și animalele oamenilor de la pășune;

bistoș *adv.* [din magh. biztos] = sigur, cu siguranță;

bitang *s.m.* [din magh. bitang] = copil din flori;

bitong *s.m.* [din magh. bitang] = copil neastâmpărat;

(a) **blăstăma** *v.t.* = (a) blestema;

blăstămat *adj.* = neascultător, neastâmpărat, rău;

blid *s.n.* [din sl. bljudŭ] = farfurie;

bobedă *s.f.* = taxi;

bo(a)ctăr *s.m.* [din germ. Wächter] = paznic de câmp, polițist;

bo(a)ndă *s.f.* [din magh. bunda] = haină bărbătescă lungă și largă, îmblănită;

bo(a)rză *s.f.* = muscă;

bode *s.m.* = căpiță de fân (mai mare decât bodiul);

bodi *s.m.* = claie de fân;

bolbo(a)nă *s.f.* = baltă;
bolbo(a)nă *s.f.* = izbuc;
boldă *s.f.* = magazin;
bolund *adj.* [din magh. bolond] = nebun;
borhot *s.n.* = rămășițe de fructe sau cereale fermentate după ce s-a extras alcoolul din ele;
boroștean *s.m.* = liliac;
bosc(o)ane sau **bozg(o)ane** *s.f.* [din ngr. baskania] = vrăji;
boșcă *s.f.* [din magh. bocska] = pălăria de la floarea-soarelui;
boșcă *s.f.* [din magh. bocska] = butoiaș;
box *s.n.* [din magh. box] = cremă de ghete;
(a) boxăli *v.t.* [din magh. box] = (a) lustrui încălțăminte;
brîșcă *s.f.* [din magh. bicska] = briceag;
bruș *s.m.* [din bg. bruš] = bulgăre, cocoloș;
bucate *s.f.pl.* = cereale;
(a) bucina *v.i.* = (a) suna, (a) claxona;
budă *s.f.* [din rus. buda, magh. buda] = closet;
budigăi *s.m.pl.* [din magh. bugyi] = chiloți cu mânecută;
budilarăș *s.n.* = pormoneu;
bufet *s.n.* [din fr. bufet] = bar, local;
bugăt *adv.* = destul;
buiac *adj.* [din sl. bujakū] = răsfățat, dezmiardat;
buică *s.f.* = haina de la costum (bărbătesc);
buică *s.f.* = bluză;
buigat (de cap) *adj.* = zăpăcit;
bulendre *s.f.* [din țig. bulengere] = haine vechi;
bumb *s.m.* = nasture;
(a) buntuzi *v.t.* = (a) deranja, (a) strica;
burduhan *s.n.* = burtă mare;
burene *s.f.* = buruieni;
bute *s.f.* = puțină din lemn;

C

canceu *s.n.* [din magh. kancsó] = cană mare de apă;
cander *s.n.* = găleată cu capac;
cantă *s.f.* = cană mare de apă;
capciu sau **capiu** *adj.* [din sl. kapija] = nebun, zăpăcit;
călbaj *s.n.* [din rus. kolbaša, magh. kolbasz] = caltaboș;
(a) căpăta *v.t.* = (a) primi;
(din) căpătate *loc.adv.* = primit;
(a) căptie *v.i.* [din sl. kapija] = (a) înnebuni;
cătană *s.f.* [din magh. katona, tc. katana, pol. katan] = soldat, militar;
cătran *s.n.* [din scr. katran, magh. katrány, tc. katran] = hârtie bituminoasă;
cătrănit *adj.* [din scr. katran, magh. katrány, tc. katran] = obosit, îngândurat;
cătref sau **cotref** *s.n.* = coteț de găini;
căuaci *s.m.* = fierar, potcovar;
căuăcie *s.f.* = fierărie;
(a se) căzni *v.r.* [din sl. kaznī] = (a se) trudi;
cârlan *s.m.* = miel bun de tăiat;

- ceacanău** *s.m.* = prostalău;
ceaplău *s.n.* = zgomot produs de plesnitura biciului;
ceapsă *s.f.* [din magh. csápsza, scr. čepac] = bonetă, scufiță, căciuliță;
ceteră *s.f.* = vioară;
ceteraș *s.m.* = persoana care cântă din ceteră;
chemător *s.m.* = fecior care invită la nuntă;
chemeșă *s.f.* = cămașă;
chepeneag *s.n.* [din magh. köpenyeg] = pelerină;
chișchinău *s.n.* [magh. keszkenő] = batic, năframă;
chițiбуș *s.n.* = fapt, detaliu lipsit de importanță;
chițiбуș *s.n.* = șmecherie, șiretlic;
chițiбуșar *s.m.* = persoană care dă importanță chițiбуșurilor sau care se ocupă cu ele;
cinaș *adj.* [din magh. csinos] = drăguț;
cinaș *adv.* [din magh. csinos] = puțin;
cingateu *s.n.* [din magh. csengettyű] = clopoțel;
cio(a)reci *s.m.pl.* = pantaloni de lână;
cioci *s.m.pl.* [din magh. csucsa] = papuci împlețiți din lână;
ciorofleacă *s.f.* = zapădă pe jumătate topită și amestecată cu apă;
ciotornă *s.f.* [din magh. csatorna] = burlan la casă;
cipcă *s.f.* [din magh. csipke, scr. cipka] = dantelă;
ciripuri *s.n.* [din magh. cserép, țig. čirikló] = țigle;
citov (la cap) *adj.* [din bg. čitav] = normal, întreg (la cap);
ciubăr *s.n.* [din bg. čebăr, magh. csöbör] = butoi din lemn;
ciucalău *s.m.* = știulete de porumb;
ciurdă *s.f.* [din magh. csorda] = turmă, cireadă;
ciurdar *s.m.* [din magh. csorda] = văcar;
ciureghe *s.f.* = gogoși răsucite;
ciurgău *s.n.* = adăpătoare de lemn pentru vite;
(a se) **ciurmuli** *v.r.* = (a se) grețali, (a) mânca ceva ce nu-i place;
(a se) **cânta** *v.r.* = (a) plânge;
(a) **cârni** *v.i.* [din sl. krŋnŋ] = (a) vira;
clap *s.n.* [din magh. kalap] = pălărie de paie;
cloșan *s.m.* = șobolan;
cociorvă *s.f.* [din rus. kocerga, ucr. kocerha] = unealta de scos jarul din cuptorul de pâine;
cogeac *s.n.* = acadea;
cohe *s.f.* = bucătărie de vară;
colac *s.m.* [din sl. kolačŋ, magh. kalács] = cozonac;
colb *s.n.* = praf;
coleșe *s.f.* [din scr. kuliješ, bg. kulijaša] = mămăligă;
coleșer *s.m.* [din scr. kuliješ, bg. kulijaša] = bătă de mestecat în coleșe;
colopaci *s.m.* [din magh. kalapács] = ciocan;
comândare *s.f.* = înmormântare;
combinezon *s.n.* [din fr. combinaison] = furou;
conci *s.m.* [din magh. konty, scr. konča] = coc;
conie *s.f.* [din magh. konyha] = bucătărie;
conopei *s.n.* [din magh. kanapé] = canapea;
cooperativă *s.f.* [din fr. coopérative] = magazin alimentar;
copârșeu *s.n.* [din magh. koporsó] = sicriu;
coptil *s.m.* = copil;
co(a)rbă *s.f.* [din ucr. korba] = mașină de găurit;

corastă *s.f.* = primul lapte dat de vacă după fătare;
corciuie *s.f.* = obiect din lemn în care se pune mâncarea pentru oi;
corhaz *s.n.* [din magh. kórház] = spital;
coro(a)bă *s.f.* = cartof;
coscă *s.f.* [din magh. kocka] = zahăr cubic;
cosor *s.n.* [din sl. kosorī] = briceag;
coșarcă *s.f.* [din bg. košara, scr. kōšara] = coș;
coșer *s.n.* = locul unde se ține porumbul;
 (ești) **coșer** (la cap ?) *adj.* = (ești) normal, copt (la cap?);
coștei *s.n.* = locul unde se ține porumbul;
 (a) **cota** *v.t.* = (a) căuta;
cotargă *s.f.* = coș mare de nuiele de cărat pentru 2 persoane;
credenț *s.n.* [din germ. Kredenz] = dulap de bucătărie;
 (a se) **credința** *v.r.* = (a se) logodi;
crumpe *s.f.* [magh. krumpli] = cartofi;
cucule *s.f.* = cartofi;
cuculbău *s.m.* = melc;
cucuruz *s.m.* [din bg. kukuruz] = porumb;
cupă *s.f.* [din magh. kupa] = unitate de măsură de 1 litru;
curpător sau **cârpător** *s.n.* = planșetă, fund de lemn;
cușmă *s.f.* [din ucr. kučma] = căciulă bărbătească de iarnă;
curechi *s.m.* = varză;
cute *s.f.* = piatră de ascuțit coasa;
cuțât *s.n.* = cuțit;

D

dăpleie *s.n.* = hățuri;
dărabă *s.f.* [din magh. darab] = bucată;
 (a) **dărăburi** *v.t.* [din magh. darab] = (a) face bucăți;
 (a) **desfăca** *v.t.* = (a) rupe pănușile porumbului;
 (a) **deștide** *v.t.* = (a) deschide;
dezmățat *adj.* = descheiat, nearanjat;
di ce? *prep.* = **de ce?**
dibol *s.m.* = bivol;
dicașeu *s.n.* = bolovan;
d'ingă *loc.adv.* = de lângă;
 (a) **dioșdioca** *v.t.* = a desface fructele de pe sâmburi;
diug *s.m.* = leneș;
doftor *s.m.* = doctor;
dog *s.n.* = planșetă, fund de lemn;
dohot *s.m.* [din ucr. dehotī] = gudron;
dormeză *s.f.* [din fr. dormeuse] = pat;
drâglă *s.f.* = băț cu care se trage jarul în vatră;
dreve *s.f.pl.* [din sl. drěvo] = resturi de struguri storși în teasc;
dreve *s.f.* [din sl. drěvo] = scărmanătoare mecanică de lână;
drot *s.n.* [din magh. drót] = sârmă;
drojder *s.m.* = bețivan; (arg.)
 (a) **drojdi** *v.i.* = (a) consuma băuturi alcoolice; (arg.)

drug *s.n.* [din scr. drug] = zăvor;
druț *s.n.* = proeminență la pâinea de casă, colț de pâine;
 (du-te-n) **dubală** *loc. adv.* = (du-te) încolo;
dubaș *adj.* = suspect, dubios, îndoielnic;
 (a) **dubdi** *v.t.* = (a) zgâria;
dublete *s.m.* = dovleac;
duhan *s.n.* [din scr. duhan, magh. dohány, tc. duhân] = tutun;
 (a) **duhâni** *v.i.* [din scr. duhan, magh. dohány, tc. duhân] = (a) fuma;
duhănaș *s.m.* [din scr. duhan, magh. dohány, tc. duhân] = fumător;
Dumnezău *s.m.* = Dumnezeu;
Dumnezo *s.m.* = Dumnezeu;
 (a) **dumnica** *v.t.* = (a) rupe felia de pâine în bucăți care se înmoaie în mâncare;
dumnicat (de pâine) *s.n.* = fărâmitură (de pâine);
 (mă) **dumnicatule!** *s.m.* = (mă) neastâmpăratule!;
 (a) **duriga** *v.t.* = (a) rostogoli;
 (a) **durni** *v.i.* = (a) dormi;
 (a) **dustuli** *v.t.* = (a se) răci încet acoperit cu o cârpă (despre borcane cu gem, zacuscă calde);

F

fain *adj.* [din germ. fein] = frumos;
făgădău *s.n.* [din magh. fogadó] = crâșmă;
 (a) **făgădi** *v.i.* = (a) promite, (a) făgădui;
fărină *s.f.* = făină;
fârtai *s.n.* [din magh. fertály] = unitate de măsură de 250ml (un sfert de litru);
fedeu *s.n.* [din magh. fedő] = capac;
felcer *s.m.* [din germ. Feldscher, rus. fel'dșer, magh. felcser] = agent sanitar;
fele *s.f.* [din magh. fele] = unitate de măsură de ½ litri;
fercheș *adj.* [din magh. felékes] = elegant, aranjat;
ferrești *s.f.* = ferestre;
ferhong *s.n.* = perdea;
 (a) **fești** *v.t.* [din magh. festeni] = (a) vopsi;
ficior *s.m.* = tânăr neînsurat;
filigorie *s.f.* [din magh. filegória] = magazie;
finjie sau **finjă** *s.f.* = cană;
fișlog *s.n.* = ladă de cereale;
fiteu *s.n.* [din magh. fűt] = sobă;
fizele *s.f.* = șireturi;
 (a) **flenduri** *v.t.* = a găuri, a rupe, a sfâșia, a uza;
 (s-a făcut) **flenduri** *loc.vb.* = s-a spart, s-a distrus, s-a stricat, s-a rupt în bucăți, așchii, cioburi;
flo(a)ștâr *s.n.* = strada principală;
fo(a)ită *s.f.* = fel, soi, tip;
fo(a)le *s.f.* = burtă;
fo(a)le *s.f.* = burduf de piele folosit pentru suflatul în foc;
foitaș *s.n.* = viscol;
fondoment *s.n.* = fundație (la casă);
font *s.n.* = jumătate de kilogram;

fotoghin sau **fotoghei** *s.m.* = petrol;
friș *s.n.* = haină bărbătească;
furcuță *s.f.* = furculiță;
furdulaș *s.n.* = parcelă de pământ;
(a se) **furduli** *v.r.* = (a) aluneca pe gheață;

G

galițe *s.f.* [din bg. galica, scr. galica] = găini;
gazdă *s.f.* [din magh. gazda] = om cu stare, gospodar;
găbănaș *s.n.* [din magh. gabonás] = bucătărie de vară;
găluște *s.f.* [din rus. galuška] = sarmale;
găuăjos *adj.* = pofcios;
găvan *s.n.* [din bg., scr. vagan] = scobitură;
găvan *s.n.* [din bg., scr. vagan] = polonic;
găzdușag *s.n.* [din magh. gazda] = avere;
gânești că *v.i.* = zici că;
ghezeș *s.n.* = tren;
ghio(a)ră sau **dio(a)ră** *s.f.* = ghiară, unghie;
(a) **ghiora** sau (a) **diora** *v.t.* = (a) zgâria;
ghiufă sau **diufă** *s.f.* [din magh. gyufa] = chibrit;
glajă *s.f.* [din germ. Glas] = sticlă;
(a) **glămuji** *v.i.* = (a) protesta;
go(a)ngă *s.f.* = insectă, găză;
godinaș sau **godânac** *s.m.* [din bg. godinak] = purceluș;
(stă) **gogă** *adv.* = (este) bolnav (mai ales despre puii de păsări);
golon *s.n.* [din fr. galon] = galon, șiret;
(a duce vaca la) **gonit** *adv.* [din sl. goniti] = a duce vaca la taur la împerechere;
gordon *s.n.* = contrabas;
gorun *s.m.* [din bg. gorun, scr. gorun] = stejar;
goz *s.n.* [din magh. gaz] = gunoi;
gozeriță *s.f.* [din magh. gaz] = fâraș;
grițari *s.m.* = bani mărunți;
grumaz *s.n.* = gât;
gulaș *s.n.* [din magh. gulyás] = mâncare de cartofi;
(a) **guștiuli** *v.t.* = (a) gusta (despre băuturi alcoolice);

H

halău *s.n.* [din magh. háló] = adăpătoare de animale;
harampău *s.n.* [din magh. harapófogó] = clește;
(n-ai) **haznă** (de ceva) *loc.vb.* [din magh. haszon] = (nu-ți este) de folos, nu te bucuri (de
ceva);
hăbăuc *adj.* [din magh. habóka] = aiurit;
hămnisit *adj.* [din alb. hamës] = înfometat;
hâd *adj.* [din ucr. hyd] = urât;
(a se) **hâi** *v.r.* = (a se) dărâma;
hâlbe *s.f.pl.* = lături, rămășițe de mâncare;

hârleț *s.n.* [din sl. rylčī] = cazma;
 (a) **hecela** *v.t.* [din magh. ecselö] = (a) pieptăna cânepa;
hecelă *s.f.* [din magh. ecselö] = perie pentru sortarea fibrelor de cânepă;
heredie *s.f.* = huruiaală, zgomot mare făcut de o mașinărie;
heredie *s.f.* = ocupație;
hezaș *s.n.* = acoperiș;
hibă *s.f.* [din magh. hiba] = defect, cusur;
hintă *s.f.* [din magh. hinta] = leagăn;
hipen sau **ipen** *adj.* = sănătos, normal, întreg (la cap);
hituan *adj.* = slab;
 (la) **hodăi** *s.f.pl.* = undeva la țară, retras, izolat de lume;
hodină *s.f.* = odihnă;
hoher *s.m.* [din magh. hóhér] = hingher, călău;
hoher *s.m.* [din magh. hóhér] = om fără griji;
 (a) **hoheri** *v.t.* [din magh. hóhér] = (a) folosi ceva inconștient, fără să-ți pese de consecințe;
hong *s.n.* [din magh. hang] = voce tare;
honioș *adj.* = murdar;
 (a merge pe) **horaiță** *loc.vb.* = a umbla brambura;
horincă *s.f.* [din ucr. horilka] = țuică;
horincie *s.f.* [din ucr. horilka] = locul din sat unde se făcea horincă;
 (la) **hotar** *adv.* [din magh. határ] = în câmp;
hudă *s.f.* [din sl. hadŭ] = gaură;
huiuș *s.n.* = haină de lână;

I

iamuni *adv.* = acum, imediat;
ie *adv.* = da;
ilest *s.n.* = drojdie;
io *pron.* = eu;
io(a)i *interj.* [din magh. jaj] = vai;
Iuă *s.m.* = Ion;
Iuărdan *s.n.* = Iordan;
iugă *s.n.* = unitate de măsură pentru suprafețe agrare egală cu 0,5775 de hectare;

Î

(a se) **îmbăla** *v.r.* = (a) vorbi urât, a înjura;
 (a) **îmblăti** *v.i.* [din sl. mlatīti] = (a) treiera;
 (a se) **îmbumba** *v.r.* = (a se) încheia la nasturi;
 (a) **îmburda** *v.t.* = (a) răsturna;
 (a) **încelui** *v.i.* = (a) prosti, (a) păcăli pe cineva în paguba sa, (a) fura pe cineva, (a) înșela;
 (a se) **îngurzî** *v.r.* = (a se) înșireta;
înlontru *adv.* = înăuntru;
întinguş *s.n.* = sosul de la tocană;
îs *v.* = sunt;

J

- (a) **jăli** *v.i.* [din sl. žaliti] = (a) jeli;
jeb *s.n.* [din magh. zseb] = buzunar;
jeg *s.n.* [din bg. žeg] = mizerie;
jemble *s.f.* = prăjitură;
jemblecaș *s.n.* = gris;
jenunț *s.m.* = genunchi;
(a duce scroafa la) **jerit** *adv.* = a duce scroafa la împerechere naturală;
jerme *s.m.* = vierme;
jigan *adj.* = mare, solid;
jilav *adj.* [din bg. žilav] = umed;
jilău *s.n.* = abricț;
jilău *s.n.* = răzătoare mare;
(a se) **jimba** *v.i.* = (a se) strâmba, (a se) schimonosi;
jin *s.n.* = vin;
jinars *s.n.* = țuică;
jină *s.f.* = vină;
jingaș *adj.* = pretențios, răsfățat;
jintuială *s.f.* = zăr din lapte de oaie;
jireadă *s.f.* = claie de fân lungă;
jiritor *s.n.* = băț cu care se împrăștie jarul în cuptorul de pâine;
jite *s.f.* = vite;
jița *s.f.* = vițea;
jiță *s.f.* [din bg. žica, scr. žica] = viță (nobilă);
jițial *s.m.* = vițel;
jiu *adj.* = viu;
(a) **jiuăi** (să) *v.i.* = (a) apuca (să);
jiuărele *s.f.* = viorele;
jo(a)gâr *s.n.* [din germ. Säger, säs. zager] = fierăstrău mare pentru 2 persoane;
jo(a)rdă *s.f.* [din magh. zsorda, sl. žrudī] = bătă lungă;
jugănit *adj.* = castrat;
junincă *s.f.* = vițea;

L

- laboș** *s.n.* [din magh. lăbas] = cratiță;
laibăr *s.n.* [din săs. leibel] = vestă îmblănită;
laiță sau **lajiță** *s.f.* [din bg. lavica] = bancă;
lapce *s.n.* = lapte;
larmă *s.f.* [din magh. lárma, scr. larma] = zgomot mare, gălăgie;
lădoi *s.n.* = ladă de cereale;
lăițar *s.m.* = ladă în care se ține făina;
(a) **lărmăzi** *v.i.* [din magh. lárma, scr. larma] = (a) face gălăgie;
lătorean *s.m.* = om venit în vizită din satul vecin;
leasă *s.f.* [din bg. lesa, scr. ljesa] = partea laterală a carului;
lebeniță *s.f.* [din bg. lubenica, scr. lubenica] = pepene verde;
lecru *s.n.* = bluză;
legheleu *s.n.* = pajiștea satului;

ler *s.n.* [din magh. lehr] = cuptor;
(a fi lovit în cap cu) **leuca** sau **lioca** *s.f.* [din bg. levka] = a fi prostănac, idiot, tâmpit;
leveandră *s.f.* = veston, salopetă;
leveșă *s.f.* [din magh. leves] = supă de găină;
lihod *adj.* [din mr. lihud] = flămând, lihnit;
(a se) **lihozi** *v.i.* [din mr. lihud] = (a se) greșali;
linghișpir *s.n.* = rotitoare în parcurile de distracții;
lipideu *s.n.* = cuvertură;
litra *s.f.* [din ngr. lítra] = unitate de măsură pentru cereale de 15 kg;
lompaș *s.n.* = felinar;
lopoș *adj.* [din magh. lapos] = turtit;
lo(a)ptă *s.f.* [din magh. lapta, scr. lopta] = minge;
lopitău *s.m.* [din magh. lapító] = planșetă mare pe care se frământă aluatul;
lotru *adj.* [din pol. lotr] = rapid;
ludaie *s.f.* [din scr. ludaja] = dovleac;
ludău *s.m.* = dovleac;
lumină *s.f.* = lumină;
lușcoș *s.n.* [din magh. lucskos] = ciorbă de varză;

M

mahăr *s.m.* [din germ. Macher] = om care se ține măreț; (arg.)
(baba) **Marțolea** *s.f.* = numele unei ființe imaginare răufăcătoare, care ar umbla în noaptea de marți spre miercuri pe la casele oamenilor pentru a pedepsi pe femeile pe care le găsește lucrând;
marhă *s.f.* = vită;
mascru *s.m.* = porc mascul castrat;
(a se) **mădări** *v.r.* = a se răsfăța, a se întrece;
măcău *s.m.* [din magh. mákó] = baston, cârje;
(de) **măgan** *loc.adv.* [din magh. magán] = singur, fără ajutorul nimănui;
mălin *s.m.* [din bg. malina, ucr. malyna] = (floare de) liliac;
mărăto(a)re *s.f.* = saramură;
(a) **mâna** *v.t.* = (a) conduce, (a) deplasa;
mânios *adj.* = supărat;
mânuri *s.f.* = mâini;
(a) **me** *pron.* = (a) mea;
meci *s.m.* = lumină pe bază de ulei de floarea-soarelui;
(a) **mere** *v.i.* = (a) merge;
mergheș *adj.* [din magh. mérgeș] = nervos, furios;
merindare *s.f.* = șervet de bucătărie;
mesleu *s.n.* [din magh. meszelő] = bidinea;
miere *s.f.* = zahăr;
mihei *s.n.* [din magh. mûhely] = banc de lucru;
mileu *s.n.* = dantelă;
mintenaș *adv.* [din magh. menten] = imediat;
minten *adv.* [din magh. menten] = imediat;
misarăș *s.m.* [din magh. mészáros] = măcelar;
mnieru *adj.* = albastru;
(nu-i) **modru** *adj.* [din magh. mod] = (nu-i) posibil;

molcom *adj.* [din bg. mülkom] = liniștit;
morcoji *s.m.* = morcovi;
moroci *s.m.* = morcovi;
moșini *s.f.* = chibrite;
motor *s.n.* [din fr. moteur, germ. Motor] = autoturism;
muced *adj.* = mucegăit;
mulțamnita *s.f.* = urare care se spune la colindat către gazde;
mumuiță *s.f.* = maimuță;
(a se) **murui** *v.r.* [din ucr. murovati] = (a se) murdări, (a se) mâzgăli;
musai *adv.* [din magh. muszáj] = neapărat;
mușcoș *adj.* [din magh. mocskos] = murdar;

N

năcaz *s.n.* [din sl. nakazŭ] = necaz;
nădragi *s.m.pl.* [din sl. nadragy, magh. nadrág] = pantaloni;
nădușală *s.f.* [din bg. naduša] = caniculă;
năframă *s.f.* [din tc. mahrama] = batic, basma;
năfrămuță *s.f.* [din tc. mahrama] = batistă;
năglag *s.n.* = lut;
nătrăfos *adj.* = împiedecat, care se mișcă greu;
nealcoș *adj.* = mândru, fălos;
nen (hai aici!) *interj.* = ia (hai aici!);
ni *interj.* [din magh. ne] = uite, iată;
nicăiri *adv.* = nicăieri;
nicăria *adv.* = niciunde, nicăieri;
nimaș *s.n.* = pășune;
nime *pron.* = nimeni;
nimurug *s.m.* = neastâmpărat;
nintă *s.f.* = mentă;
no *prep.* [din magh. na] = deci;
(a) **nost** *pron.* = (al) nostru;
(făină) **nulaș** *adj.* = făină de calitate superioară, pentru prăjituri;
numa *adv.* = numai;

O

(te duci) **o** (nu te duci?) *conj.* = (te duci) sau (nu te duci?);
obiele *s.f.pl.* [din bg. obijalo] = învelitoare pentru piciorul încălțat în cizme;
oblu *adj.* [din sl. oblŭ] = drept;
(decii) **o(a)blă** (treaba) *adj.* [din sl. oblŭ] = (decii) asta-i (treaba);
ocheri *s.m.pl.* = ochelari;
oci *s.m.* = ochi;
ocoș *adj.* [din magh. okos] = bun de gură, sfătos;
ogășii *s.f.* = urme de mașină pe drumul de țară;
ogârcău *s.m.* [din magh. uborka] = castravete;
ogo(a)ie-te! *v.r.* [din scr. ugojiti] = liniștește-te!;

ogrinji *s.f.pl.* [din scr. ogrizine] = fânul rămas după mâncarea animalelor;
 (a) **omini** *v.i.* = (a) omeni, (a) servi;
on (*om*) *art.* = un (*om*);
osto(a)ie-te! *v.r.* [din sl. ustojati] = potolește-te!;
oloi *s.n.* [din magh. olaj] = ulei;
oticău *s.m.* [din scr. otik] = măsură de 2l cu care se ia uiumul la moară;

P

palanețe *s.n.* = turte din aluat, umplute cu brânză, varză sau magiun;
pancove *s.f.* [din magh. pánk] = gogoși;
paporniță *s.f.* = coș de papură împletit;
pă *prep.* = pe;
păcurar *s.m.* = cioban;
păhar *s.n.* = pahar;
pălant *s.n.* [din magh. palánk] = gard de lemn;
pălincă *s.f.* [din magh. pálinka] = țuică;
părădaie *s.f.* [din germ. Paradeis] = pătlăgica roșie, roșie;
păsat *s.n.* = făină de porumb măcinată mare;
păstă *prep.* = peste;
păsulă *s.f.* = fasole;
pere *s.f.* = cartofi;
perină *s.f.* [din scr. perina] = pernă;
petea *s.f.* = panglică;
petrinjel *s.m.* = pătrunjel;
pioci *s.m.* [din magh. pityóka] = cartofi;
pihe *s.f.* [din magh. pihe] = fulgi (de pasăre);
pihe *s.f.* [din magh. pihe] = scame;
pipirigă *s.f.* = claie de fân mai mare;
pirule *s.f.* = pastile, pilule;
piscoș *adj.* [din magh. piszkos] = murdar, pătat;
pisoc *s.n.* = nisip;
pisoc *s.n.* = murdărie;
pișcar *s.m.* [din rus. piskarī] = țipar (pește);
pițiene *s.f.* = pănuși de porumb;
pițulă *s.f.* [din magh. picula] = monedă austro-ungară de zece creițari care a circulat până în 1918 în Transilvania și Bucovina;
pițulă *s.f.* [din magh. picula] = monedă de valoare mică, gologan;
 (a) **pișca** *v.i.* = (a) pițiga, (a) pișca;
pișcă *s.f.* = stomacul porcului umplut cu carne (fel de mâncare);
poame *s.f.* = fructe;
pogace *s.f.* [din scr. pogača, magh. pogácsa, germ. Pogatsche] = prăjitură;
pogan *adj.* [din sl. poganŭ, magh. pogány] = solid, zdravăn;
poiată *s.f.* [din sl. pojata] = grajd;
 (nu) **poci** *v.t.* = (nu) pot;
 (a) **pomini** *v.i.* [din sl. pominěti] = (a) pomeni;
ponihos *adj.* = leneș;
ponter *s.n.* = unitate de masura de 50-100ml;
pontoș *adj.* [din magh. pontos] = punctual, prompt, exact;

poprică *s.f.* [din magh. paprika] = boia de ardei;
porodici *s.f.* [din magh. paradicsom] = roșii;
poșor *s.n.* = clăie de fân;
potică *s.f.* [din magh. patika] = farmacie;
poțoc sau **pațoc** *s.m.* [din magh. páczak] = șobolan;
potrocea *s.f.* = fierea-pământului, potroacă (plantă de câmp);
 (a se) **precepe** *v.r.* = (a se) pricepe;
precin *s.m.* = prieten;
prepestenie *s.f.* = nenorocire;
pripon *s.m.* [din scr. pripon] = țăruș;
 (a) **ptica** *v.i.* = (a) cădea;
pticio(a)re *s.n.* = picioare;
ptită *s.f.* [din bg. pita] = pâine;
puiuc *s.n.* = sertar;
pumnușei *s.m.* = partea terminală a mânecii cămășii;
purdalău *s.m.* [din magh. purdél] = copil de țigan;
purdalău *s.m.* [din magh. purdél] = țânc;
puturos *adj.* = leneș;
 (a se) **puțului** *v.i.* [din germ. putzen] = (a se) aranja, (a se) pune la punct, (a se) dichisi;

R

ratotă *s.f.* [din magh. rántotta] = omletă;
ră *adj.f.* = rea;
rădite *s.f.* = ridichi;
rărunchi *s.m.* = rinichi;
rățez *s.n.* [din ucr. retjazi, magh. retesz] = zăvor;
 (a) **râni** *v.i.* [din bg. rina] = (a) curăța grajdul;
rișcaș *s.n.* [din magh. rizs] = orez;
rondioș *adj.* [din magh. rongyos] = neîngrijit;
 (a) **roscoli** *v.t.* [din sl. raskoliti] = (a) deranja;
rozosin *adj.* [din magh. rózsaszín] = roz, trandafiriu;
ruja-soarelui *s.f.* = floarea-soarelui;
rumenele *s.f.pl.* [din sl. ruměň] = farduri;

S

salecale *s.f.* = bicarbonat de sodiu;
sămătișă *s.f.* = brânză de vacă;
 (a) **sămâna** *v.t.* = (a) semăna;
sănătos *adj.* = sănătos;
sângerete *s.m.* = preparat alimentar sub formă de cârnac umplut și cu sânge de porc;
sângur *adj.* = singur;
sântare *s.f.* = recrutare;
sco(a)că *s.f.* = brânză de vacă;
scorbaci *s.n.* [din magh. korbács] = bici;
scoverzi *s.f.pl.* [din sl. skovrada] = clătite;
servus *interj.* [din germ. Servus] = salut;

sfadă *s.f.* [din sl. svada] = ceartă;
 (a) **sfădi** *v.i.* [din sl. svada] = (a) certa;
silvoiz *s.n.* [din magh. szilvával] = gem de prune;
sin *s.m.* [din sl. synŭ] = particulă care precedă prenumele tatălui și intră în componența numelui de familie al copiilor (fiu, fiul lui...);
 (nu-i) **slobod** (să) *adv.* [din bg. sloboden, magh. szabad] = (nu-i) voie (să);
 (a) **slobozi** *v.t.* [din bg. sloboden, magh. szabad] = (a) elibera;
socăciță *s.f.* [din magh. szakács] = bucătăreasă;
sopon *s.n.* [din ngr. sapúni, magh. szappan] = săpun;
soreancă *s.f.* = floarea-soarelui;
sotiorcă *s.f.* = sacoșă femeiască;
 (a) **sta buburez** *loc.vb.* = (a se) lăsa pe vine;
stălaj *s.n.* [din germ. Stellage] = raft;
straiță *s.f.* [din alb. strajcë] = sacoșă;
 (m-o) **strocsit** *v.r.* = (m-o) nenorocit, (m-o) terminat;
stroh *s.n.* [din germ. Stroh] = florile și iarba foarte mărunte din fânul uscat;
strujac *s.n.* [din germ. Strohsack] = saltea cu paie;
sucaș *adj.* = pretențios, răsfățat;
sucitor *s.n.* [din sl. sucon] = făcăleț;
sucitură (de om) *s.f.* = om foarte pretențios;
sucitură *s.f.* = prăjitură;
sumnă *s.f.* [din sl. sukno, magh. szoknya] = rochie;
su *prep.* = sub;
 (a) **sudui** *v.i.* [din magh. szidni] = (a) înjura;
sudalmă *s.f.* [din magh. szidni] = înjurătură;
 (a) **sulvuca** (mânecele) *v.t.* = (a) sufleca (mânecele);
surechi sau **sureți** *s.n.* [din magh. szüret] = culesul strugurilor;
 (a) **surechi** sau (a) **sureți** *v.i.* [din magh. szüret] = (a) culege strugurii;
sveter *s.n.* [din engl. sweater] = pulover;

Ș

șaică *s.f.* [din bg. šajka, tc. sayka] = cratiță;
șarampău *s.m.* = cale ferată;
sămădaș *s.n.* = calcul, totalul unor cheltuieli;
șele *s.f.* = zona lombară;
șer *s.n.* = fier;
 (a) **șerbe** *v.t.* = (a) fierbe;
 (a) **și** *v.* = (a) fi;
șicator *s.n.* [din magh. sikátor] = stradă îngustă, uliță;
șin *s.m.* = fin (grad de rudenie);
șir *s.n.* = fir;
șire *s.f.* = fire;
 (îi stă) **șirea** (să) *loc.vb.* = (ar) vrea (să), (ar) dori (să);
șirez *s.n.* = fierăstrău;
șiștar *s.n.* [din sl. šestarŭ] = vasul în care se mulge vaca;
și *adv.* = și;
șod *adj.* [din magh. sod] = urât;
șod *adj.* [din magh. sod] = caraghios, haios;

șogor *s.m.* [din magh. sógor] = cumnat, rudă prin alianță;
șohan *adv.* [din magh. soha] = niciodată;
șopru *s.n.* [din germ. Schoppen] = magazie;
șpais *s.n.* [din germ. Speise] = cămară de alimente;
șpațir *s.n.* [din germ. spazieren] = plimbare;
șpor *s.m.* [din germ. Sporn] = pinten (la cizmă);
șpor *s.m.* [din germ. Sporn] = sobă;
ștergură *s.f.* = prosop folosit la bucătărie;
ștreang *s.n.* [din germ. Strang] = lanț;
ștrec *s.n.* = cale ferată;
ștrimfi *s.m.pl.* = ciorapi;
șurț *s.n.* = șorț;
șușter *s.m.* [din germ. Schuster] = pantofar, cizmar;
șuștuluc *s.m.* = mototol, ghemotoc;

T

taloș *s.n.* = etajeră;
tăpșie *s.f.* [din tc. tepsi, bg. tepsîia] = tavă;
tăt *adj.* = tot;
tătăișă *s.f.* = mătușă;
tăte helea *pron.* = toate (alea);
tău *s.n.* [din magh. tó] = lac;
 (a se) **tâlni** *v.i.* = (a se) întâlni;
târnaț *s.n.* [din magh. tornác] = prispă;
techerdeu *s.m.* = derbedeu;
teleagă *s.f.* [din sl. telęga] = remorcă;
temeteu *s.n.* [din magh. temető] = cimitir;
tetea *s.m.* [din rus. teatea] = badea;
tiabur sau **chiabur** *s.m.* [din tc. kibar] = om înstărit, bogat;
tiaun sau **chiaun** *adj.* = buimac; (arg.)
tiaun sau **chiaun** *s.m.* = prost; (arg.)
 (a) **ticăzui** *v.t.* = (a) curăța, (a) deretica, (a) scutura;
tiept *s.n.* = piept;
tier *s.n.* [din magh. tányér] = farfurie întinsă;
tiğlazău *s.n.* [din magh. téglázóvas] = fier de călcat;
tilav sau **chilav** *adj.* = accidentat, lovit;
 (a) **tilăvi** sau (a) **chilăvi** *v.i.* = (a) mutila, (a) schilodi;
 (de) **tilin** sau (de) **chilin** *loc.adv.* [din magh. külön] = separat;
tină *s.f.* [din sl. tina] = noroi;
tindă *s.f.* = antreu;
tindeu sau **chindeu** *s.n.* [din magh. kendő] = prosop;
tiotioloc *adj.* = prost, neîndemânatic, împiedecat;
tiper *s.n.* = piper;
tisăliță sau **chisăliță** *s.f.* [din bg. kiselica, scr. kiselica] = borș;
tistaș *adj.* [din magh. tisztá] = curat;
tiurcă *s.f.* = curcă;
tolcer *s.n.* [din magh. tölcsér] = pâlnie;
 (a) **tomni** *v.t.* = (a) repara;

(a) **trage în chip** *loc.vb.* = (a) fotografia;
trăbă *v.* = trebuie;
trămpălău *s.m.* = sanie mare;
trămpălău *s.m.* = om prost;
(m-o) **trăznit** *v.r.* [din sl. trēsnoniti] = (m-o) nenorocit, (m-o) terminat;
tri *adj.* = trei;
tro(a)gâr *s.m.* [din magh. tróger] = vagabond, derbedeu;
trontioș *adj.* = neîndemânatic;
tulai (Do(a)mne!) *interj.* [din magh. tolvaj] = vai (Doamne!);
tuleu *s.m.* = tulpina unor plante (mai ales a porumbului);

T

țandură *s.f.* [din săs. zänder, magh. candra] = așchie, bucată care se desprinde dintr-un lemn sau dintr-o piatră;
țarnă *s.f.* = pământ sfărâmat mărunț, țărână;
țamburuc *s.n.* [din tc. zemberek, bg. zimbireche] = mică proeminență la un obiect;
(a) **țapa** *v.t.* = (a) arunca;
(o) **țără** *loc.adj.* = (un) pic;
țeruză *s.f.* [din magh. ceruza] = creion;
țidulă sau **țădulă** *s.f.* [din ucr. cidula, pol. cedula] = chitanță, bilet, bon;
țidulă sau **țădulă** *s.f.* [din ucr. cidula, pol. cedula] = ștampilă;
țiflingher *s.m.* = tânăr, neexperimentat;
țifraș *adj.* = pus la punct, frumos;
țițer *s.n.* = sutien;
țitroame *s.f.* [din magh. citrommal] = lămâi;
țocroș *s.n.* [din magh. csokor] = fundă;
țol *s.n.* [din ngr. tsolí] = pătură de lână;
țubac *s.n.* = picior de pasăre;
(a) **țuca** *v.i.* = (a) pupa;
țucăr *s.n.* [din germ. Zucker] = zahăr;

U

uă (mă) *interj.* = vai (mă);
uăi *s.f.pl.* = oi;
uăjină *s.f.* [din magh. uzsonna] = gustarea dintre masa de prânz și cină;
uățăt *s.n.* = oțet;
uiagă *s.f.* = sticlă;
ulcică *s.f.* = cană;
(a) **umbla de-a hanimatra** *loc.vb.* = (a) pierde vremea;
urece *s.f.* = ureche;
uo(a)uă *s.n.* = ouă;
uspăț *s.n.* = petrecerea de la nuntă;
uștio(a)ră *s.f.* = poartă;

V

(a se) **văieta** *v.r.* = (a) plânge;
văioagă *s.f.* = cărămidă nearsă;
vătrai *s.n.* [din scr. vătralj, bg. vatal] = unealtă de răscolit în jar;
(a se) **vâji** *v.r.* = (a se) potrivi;
veadră *s.f.* [din sl. vědro, magh. veder] = găleată;
vejă *s.f.* = cocean de porumb;
vejie *s.f.* = pănușă;
videre *s.f.* [din sl. vědro, magh. veder] = găleată;
vigan *adj.* [din magh. vígan] = bine dispus, vesel;
(a) **vini** *v.i.* = (a) veni;
vinitură *s.f.* = om ce aparține unui neam prin alianță;
vinitură *s.f.* = străin, venit din altă zonă;
viscălan *s.m.* = faraș;
vizitic *s.n.* = cișmea, fântână;
(a) **vorovi** *v.i.* [din ucr. hovoryty] = (a) vorbi;
(a) **vost** *pron.* = (al) vostru;
voșpor *s.n.* = praf cu care se dă plita ca să fie neagră;

Z

zamă *s.f.* = supă;
zadie *s.f.* [din ucr. zady] = șorț;
(a) **zăbăji** sau (a) **zăbăvi** *v.i.* [din sl. zabaviti] = (a) zăbovi;
zălud *adj.* [din bg. zaluden] = zăpăcit, aiurit;
(a se) **zgâi** *v.r.* [din alb. zguië] = (a se) strâmba;
(a) **zâce** *v.i.* = (a) zice;
(a) **zâni** *v.i.* = (a) veni;
(o) **zî** *s.f.* = (o) zi;
zâuă *s.f.* = ziuă;
zbici sau **zdici** *s.n.* = bici;
(ie) **zo(a)ia** *loc.adv.* = chiar așa;
zo(a)lă *s.f.* [din bg. zolá, rus. zolá] = treabă, muncă;
zongoră *s.f.* [din magh. zongora] = chitară;
(a) **zongori** *v.i.* [din magh. zongora] = (a) cânta la zongoră;

Total : 668 cuvinte

Originea majorității cuvintelor ce provin din altă limbă a fost preluată de pe site-ul <http://dexonline.ro/>.

Anexe

Sfat de la bunica

Pe 28 iulie anul ăsta bunica ar fi împlinit 84 de ani. Din păcate ea a murit în mai 2007. Dumnezeu s-o odihnească! Gândindu-mă puțin la ea, mi-am adus aminte de un sfat ce mi l-a dat cu câteva luni înainte de a muri. Atunci m-am dus la ea și, simțindu-i sfârșitul aproape, am întrebat-o cum ar trebui să fiu și să mă comport în lumea asta. Ea a stat puțin până a înțeles întrebarea, apoi mi-a zis să fiu cinstit, bun și să nu încelui pe nimeni. Mi-a zis că dacă pot să ajut oamenii, iar dacă nu pot să-i ajut, măcar să nu le fac greutăți în plus. Acesta a fost sfatul bunicii mele despre cum ar trebui trăită viața. Eu zic că merită să luăm cu toții în seamă acest sfat.

Duminică, 26 iulie 2009

Prăjitură învățată de la bunica

Azi mi s-a făcut dor de nutlii. Acestea sunt niște prăjiturile pe care le făcea bunica. De altfel erau prăjiturile ei preferate. Este vorba de un aluat din cartofi, făină albă, ulei și sare. Acest aluat se întinde în fâșii cilindrice, se taie în bucăți mici (3-4cm) care se pun la fiert până se ridică la suprafață și la final se tăvălesc în pesmet cu zahăr. Sunt de-a dreptul delicioase, mai ales dacă sunt calde. Și pentru că mi s-a făcut dor de ele, m-am apucat să le fac, cu toate că doar cu bunica împreună le mai făcusem. Și sunt mândru că 90% le-am făcut singur. Am fost doar asistat de mama din când în când. Și, deși mie nu mi s-au părut așa bune ca ale bunicii, mamei i-au plăcut mult. Așa că de acum încolo pot să le fac și singur.

Sâmbătă, 24 octombrie 2009

Rugăciunea preferată a bunicii

Pentru că în zilele noastre trăim într-o lume care a cam uitat să mai spună o rugăciune măcar din când în când, mi-am adus aminte de felul în care bunica se ruga zilnic. Stătea în bucătărie pe canapea, cu cartea de rugăciuni în mână. Țin minte că avea cartea total îngăbenită de atâtea răsfoiri de zeci și sute de ori. Se ruga în mod special pentru copii și nepoți deopotrivă. Iar când nu a mai văzut cu ochelarii, nu s-a dat bătută, ci a luat o lupă și a citit rugăciunile cu ajutorul ei. Rugăciunea ei preferată era **Paraclisul Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu**. Acesta sună în felul următor:

Facere a lui Teostirict Monahul; după alții, a lui Teofan

Acest paraclis se cântă la întristarea sufletului și la vreme de nevoie.

Preotul face începutul obișnuit: Binecuvântat este Dumnezeu nostru..., împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfânta Treime..., Tatăl nostru..., Că a Ta este împărăția..., Doamne miluiește (de 12 ori). Slavă... Și acum..., Veniți să ne închinăm (de 3 ori)

Psalmul 142:

1. Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea, întru credincioșia Ta, auzi-mă, întru dreptatea Ta.
2. Să nu intri la judecată cu robul Tău, că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta.
3. Vrajmașul prigonește sufletul meu și viața mea o calcă în picioare; făcutu-m-a să locuiesc în întuneric ca morții cei din veacuri.
4. Mâhnit e duhul în mine și inima mea încremenită înlăuntrul meu.
5. Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult; cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele mâinilor Tale m-am gândit.
6. Întins-am către Tine mâinile mele, sufletul meu ca un pământ însetoșat.
7. Degrab auzi-mă, Doamne, că a slăbit duhul meu. Nu-ți întoarce fala Ta de la mine, ca să nu mă asemăn celor ce se coboară în mormânt.
8. Fă să aud dimineața mila Ta, că la Tine îmi este nădejdea. Arată-mi calea pe care voi merge, că la Tine am ridicat sufletul meu.
9. Scapă-mă de vrăjmașii mei, că la Tine alerg, Doamne.
10. Învață-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeu meu. Duhul Tău cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății.
11. Pentru numele Tău, Doamne, dăruiește-mi viață. Întru dreptatea Ta scoate din necaz sufletul meu.
12. Fă bunătate de stârpește pe vrăjmașii mei și pierde pe toți cei ce necăjesc sufletul meu, că eu sunt robul Tău.

Dumnezeu este Domnul... (de 3 ori)

Apoi troparele acestea, glasul al 4-lea:

Către Născătoarea de Dumnezeu, acum cu osârdie să alergăm noi păcătoșii și smeriții și să cădem cu pocăință, strigând din adâncul sufletului: stăpână, ajută-ne, milostivindu-te spre noi; grăbește că pierim sub mulțimea păcatelor; nu întoarce pe robii tăi deșerți, că pe tine singură nădejde te-am câștigat (de două ori).

Slavă... Și acum...

Nu vom tăcea, Născătoare de Dumnezeu, pururea a spune puterile tale noi, nevrednicii. Că de nu ai fi stat tu înainte rugându-te, cine ne-ar fi izbăvit pe noi din atâtea nevoi? Sau cine ne-ar fi păzit pe noi până acum slobozi? Nu ne vom depărta de tine, stăpână, că tu izbăvești pe robii tăi pururea din toate nevoile.

Apoi Psalmul 50:

1. Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
2. Și după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea.
3. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește.

4. Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea.
5. Ție unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut, așa încât drept ești Tu întru cuvintele Tale și biruitor când vei judeca Tu.
6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea.
7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale, mi-ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți; spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi.
9. Auzului meu vei da bucurie și veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.
10. Întoarce fața Ta de la păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge-le.
11. Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele.
12. Nu mă lepăda de la fața Ta și Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.
13. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânitor mă întărește.
14. Învăța-voi pe cei fără de lege căile Tale și cei necredincioși la Tine se vor întoarce.
15. Izbăvește-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.
16. Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta.
17. Că de ai fi voit jertfă, ți-aș fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.
18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului.
20. Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viței.

Canonul Născătoarei de Dumnezeu

Cântarea 1-a, glasul al 8-lea:

Irmosul:

Apa trecând-o ca pe uscat și din răutatea egiptenilor scăpând israeliteanul, striga: Izbăvitorului și Dumnezeului nostru să-I cântăm.

Stih: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu miluiește-ne pe noi.

De multe ispite fiind cuprins, către tine alerg căutând mântuire; o, Maică a Cuvmtului și Fecioară, de rele și de nevoi mântuieștemă.

Asupririle chinurilor mă tulbură și de multe scârbe se umple sufletul meu; alină-le, Fecioară cu liniștea Fiului și Dumnezeului tău, ceea ce ești cu totul fără de prihană.

Slavă...

Pe tine, ceea ce ai născut pe Mântuitorul și Dumnezeu, te rog. Fecioară, izbăvește-mă din nevoi, că la tine scăpând acum îmi tind și sufletul și gândul meu.

Și acum...

Fiind bolnav cu trupul și cu sufletul cercetării celei dumnezeiești și purtării tale de grijă învrednicește-mă tu, Maica lui Dumnezeu, ca ceea ce ești bună și Născătoarea Celui bun.

Cântarea a 3-a:

Irmosul:

Doamne, Cel ce ai făcut cele de deasupra crugului ceresc și ai zidit Biserica, Tu pe mine mă întărește întru dragostea «Ta; că Tu ești marginea doririlor și credincioșilor întărire, «Unule, iubitorule de oameni».

Folositoare și acoperământ vieții mele te pun pe tine, Născătoare de Dumnezeu Fecioară; tu mă îndreptează la adăpostirea ta, ceea ce ești pricina bunătăților și credincioșilor întărire una întru tot lăudată.

Te rog, Fecioară, risipește-mi tulburarea sufletului și viforul scârbelor mele, că tu, mireasă dumnezeiască, pe Hristos începătorul liniștei ai născut, ceea ce ești de Dumnezeu fericită.

Slavă...

Ceea ce ai născut pe Făcătorul de bine, Care este pricina bunătăților, bogăția facerii de bine izvorăște-o tuturor, că toate le poți ca ceea ce ai născut pe Hristos cel puternic întru tărie, una preacurată.

Și acum...

F iind cuprins de neputințe cumplite și de chinurile bolilor, tu, Fecioară ajută-mi; cer ajutorul tău Fecioară, că pe tine te știu comoară de tămăduiri neâmpuținată și necheltuită, ceea ce ești cu totul fără de prihană.

Următoarele stihiri se zic după Cântarea a 3-a și a 6-a:

Izbăvește de nevoi pe robii tăi, Născătoare de Dumnezeu, că toți, după Dumnezeu, la tine scăpăm, ca și către un zid nestricat și folositor.

Caută cu milostivire, cu totul lăudată, Născătoare de Dumnezeu, spre necazul cel cumplit al trupului meu și vindecă durerea sufletului meu.

Preotul zice ectenia: Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule... la care pomenește pe cei pentru care se face paraclisul: Doamne miluiește (de 12 ori). Apoi preotul zice ecfonisul: Că milostiv și iubitor de oameni... și îndată se dealna, glasul al 2-lea:

Podobie: Cele de sus căutând...

Ceea ce ești rugătoare caldă și zid nebiruit, izvor de milă și lumii scăpare, cu deadinsul strigăm către tine, Născătoare de Dumnezeu, stăpână: Vino degrab și ne izbăvește pe noi din nevoi, ceea ce ești singura grabnic folositoare.

Cântarea a 4-a:

Irmosul:

Am auzit, Doamne, taina rânduiei Tale, am înțeles lucrurile Tale și am preaslăvit Dumnezeirea Ta». T ulburarea patimilor mele și viforul greșelelor mele alină-le, ceea ce ai născut pe Domnul îndreptătorul, dumnezeiască mireasă.

Chemând eu adâncul milostivirii tale, dămi-l mie, ceea ce ai născut pe Cel milostiv și pe Mântuitorul tuturor celor ce te laudă pe tine.

Slavă...

Îndulcindu-ne Preacurată, cu darurile tale, ție cântare de mulțumire cântăm, știindu-te pe tine Maica lui Dumnezeu.

Și acum...

Nădejde și întărire și zid de scăpare nemișcat câștigându-te pe tine, ceea ce ești întru tot laudată, de tot necazul ne izbăvim.

Cântarea a 5-a:**Irmosul:**

Luminează-ne pe noi, Doamne, cu poruncile Tale și cu brațul Tău cel înalt; pacea Ta dă-ne-o nouă, lubitorule de «oameni».

Umple, Preacurată, de veselie viața mea, dăruindu-mi bucuria ta cea nestricată, ceea ce ai născut pricina veseliei.

Izbăvește-ne pe noi din nevoi, Născătoare de Dumnezeu, curată, ceea ce ai născut izbăvirea cea veșnică și pacea, care covârșește toată mintea.

Slavă...

Risipește negura greșelelor mele, dumnezeiască mireasă, cu strălucirea luminii tale, ceea ce ai născut lumina cea dumnezeiască și veșnică.

Si acum...

Tămăduiește, curată, neputința sufletului meu, învrednicindu-mă cercetării tale, și sănătate, cu rugăciunile tale, dăruiește-mi.

Cântarea a 6-a:**Irmosul:**

Rugăciunea mea voi vărsa către Domnul și Lui voi spune scârbele mele; că s-a umplut sufletul meu de răutăți și «viața mea s-a apropiat de iad, și ca Iona mă rog: Dumnezeule, «din stricăciune scoate-mă».

Cum a mântuit de moarte și de putrejună firea mea care era ținută de moarte și de putrejună, pe Sine însuși dându-Se spre moarte, Fecioară, roagă-te Fiului și Dumnezeului tău, să mă izbăvească și de răutățile vrăjmașului.

Pe tine te știu folositoare și păzitoare prea tare vieții mele, fecioară, care risipești tulburarea năpastelor și izgonești asupririle diavolilor; de aceea mă rog totdeauna; izbăvește-mă de stricăciunea chinurilor mele.

Slavă...

Pe tine, Fecioară, te-am dobândit ca un zid de scăpare și sufletelor mântuire desăvârșită și desfătare întru scârbe: de lumina ta pururea ne bucurăm, o, stăpână; și acum ne izbăvește din nevoi și din chinuri.

Și acum...

Acum zac în patul durerilor și nu este tămăduire trupului meu; ci mă rog tie, celei bune, care ai născut pe Dumnezeu, Mântuitorul lumii și Tămăduitorul bolilor, ridică-mă din stricăciunea durerilor.

Preotul pomenește pe cei pentru care se face paraclisul, așa cum s-a arătat după Cântarea a 3-a.

Apoi efonisul și condacul, glasul al 6-lea:

Ceea ce ești păzitoarea creștinilor nebiruită, și rugătoare neâncetată către Făcătorul, nu trece glasurile cele de rugăciune ale păcătoșilor; ci sârguiește ca o bună spre ajutorul nostru, care cu credință ne rugăm ție: grăbește spre rugăciune și te nevoiește spre împlânzire, apărând pururea pe cei ce te cinstesc pe tine, Născătoare de Dumnezeu.

Prochimen, glasul al 4-lea:

Pomeni-voi numele Tău în tot neamul și neamul.

Stih: Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău.

Evangelhia

Diaconul: Înțelepciune drepti...

Din Sfânta Evanghelie de la Luca, citire: (I, 39-49, 56)

În zilele acelea, sculându-se Măria, s-a dus în grabă la munte, într-un oraș al lui Iuda, și a intrat în casa lui Zaharia, și s-a închinat Elisabetei. Iar când a auzit Elisabeta închinarea Măriei, a săltat pruncul în pântecele ei; și Elisabeta s-a umplut de Duhul Sfânt și a strigat cu glas mare și a zis: Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde cinstea aceasta pentru mine, ca să vină la mine Maica Domnului meu? Căci iată, cum a ajuns glasul închinării tale în urechile mele, a săltat pruncul de bucurie în pântecele meu. Și fericită este aceea care a crezut că vor fi împlinite întocmai cele spuse ei de la Domnul. Atunci a zis Măria: Mărește, sufletul meu, pe Domnul și se bucură duhul

meu de Dumnezeu Mântuitoral meu, pentru că a căutat spre smerenia roabei Sale. iată, de acum, mă vor ferici toate neamurile, pentru că mi-a făcut mie mărire Cel puternic și sfânt este numele Lui. Și a rămas Măria împreună cu Elisabeta, ca la trei luni Apoi s-a înapoiat la casa sa.

Slavă..., glasul al 2-ia:

Părinte, Cuvinte și Duhule, Treime Sfântă, curățește mulțimea greșelelor noastre.

Și acum...

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive, curățește mulțimea greșelelor noastre.

Stih: Miluiește-ne Dumnezeule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale, curățește fărădelegile noastre.

Și stihurile acestea, glasul al 6-lea:

Podobie: Toată nădejdea...

Ajutorului omenesc nu ne încredința pe noi, Preasfântă Stăpână, ci primește rugăciunea robilor tăi, că scârbele ne cuprind și nu putem răbda săgetăriile diavolilor; acoperământ nu ne-am agonisit nicăieri unde să scăpăm noi, păcătoșii, pururea fiind biruiți; mângâiere nu avem afară de tine, stăpâna lumii. Nădejdea și folositoarea credincioșilor, nu trece rugăciunile noastre, ci le fă de folos.

Nimeni din cei ce aleargă la tine nu iese rușinat, Născătoare de Dumnezeu Fecioară; ci cerând dar bun, primește dăruirea către cererea cea de folos.

Prefacerea celor scârbiți, izbăvirea celor neputincioși fiind, izbăvește pe robii tăi, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, pacea celor din războaie, liniștea celor înviforați, singura folositoare a credincioșilor.

Preotul zice:

Mântuiește, Dumnezeule, poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta, Cercetează lumea Ta cu milă și cu îndurări, înalță fruntea creștinilor ortodocși și trimite peste noi milele Tale cele bogate. Pentru rugăciunile preacuratei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Măria; cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci; cu folosirile cinstitelor puteri cerești celor fără de trup; cu rugăciunile cinstitului» măritului prooroc înaintemergătorului și Botezătorului Ioan; ale sfinților măriților și întru tot lăudaților apostoli; ale celor între sfinți părinții noștri, mari dascăli și ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu cuvântătorul și Ioan Gură de Aur; Atanasie cel Mare, Chirii, Nicolae al Mirelor Lichiei și Spiridon al Trimitundeii, făcătorii de minuni; ale sfinților, măriților, bunilor biruitori mucenici; ale preacuvioșilor și de Dumnezeu purtători părinții noștri: Grigorie Decapolitul, Nicodim cel simțit și Dimitrie cel Nou; ale sfinților și dreptilor dumnezeiești părinți Ioachim și Ana; ale sfântului (N) a cărui pomenire o săvârșim astăzi, și pentru ale tuturor sfinților, rugămu-ne, mult-milostive, Doamne, auzi-ne pe noi păcătoșii și ne miluiește pe noi.

Doamne miluiește (de 12 ori), apoi ecfonisul: Cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni...

Cântarea a 7-a:

Irmosul:

Tinerii cei ce au mers din Iudeea în Babilon oarecind, cu credința Treimii, văpaia cuptorului au călcat-o, cântând: «Dumnezeul părinților noștri bine ești cuvântat».

Când ai vrut să rânduiești mântuirea noastră, Mântuitorule, Te-ai sălășluit în pântecele Fecioarei, pe care ai arătat-o folositoare lumii. Bine ești cuvântat Dumnezeu părinților noștri.

Maică preacurată, roagă pe Domnul milei pe Care L-ai născut, să izbăvească de păcate și de mînăciune sufletească pe cei ce cântă cu credință: Bine ești cuvântat Dumnezeu! părinților noștri

Slavă...

Comoară de mântuire și izvor de curăție, turn de tărie și ușă de pocăință, pe ceea ce Te-a născut pe Tine ai arătat-o celor ce cântă: Bine ești cuvântat Dumnezeu părinților noștri.

Și acum...

De neputințele trupești și de păcatele sufletești pe cei ce vin cu dragoste către acoperământul tău cel dumnezeiesc, Invrednicește-i să fie tămăduiți, Născătoare de Dumnezeu, care ai născut nouă pe Mântuitorul Hristos.

Cântarea a 8-a:

Irmos: Pe împăratul ceresc...

Nu trece cu vederea pe cei ce au trebuință de ajutor de la tine, Fecioară, pe cei care cântă și te preaînaltă întru «toți vecii».

Tămăduiește neputințele sufletului meu și durerile trupului meu, Fecioară, ca să te slăvesc, curată, în veci.

Binecuvântăm pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh, Domnul.

Bogăție de tămăduiri verși, Fecioară, celor ce te laudă cu credință și preaînaltă nașterea ta cea de negrăit.

Și acum...

Tu izgonești asuprirea și năvălirea patimilor, Fecioară; pentru aceea te laudăm întru toți vecii.

Irmosul:

Să laudăm bine să cuvântăm și să ne închinăm Domnului, cântându-I și preaînălțându-L pe Dânsul întru toți vecii.

Pe împăratul ceresc, pe Care îl laudă ostile îngerești, laudați-L și-L preaînălțați întru toți vecii.

Cântarea a 9-a:

Irmosul:

Cu adevărat, Născătoare de Dumnezeu, te mărturisim pe tine Fecioară curată, noi cei izbăviți prin tine, slăvindu-te «cu cetele cele fără de trup».

Să nu întorci fața ta de la izvorul lacrimilor mele, Fecioară, care ai născut pe Hristos, Cel ce a șters toată lacrima de pe fața tuturor.

Umple de bucurie inima mea, Fecioară, ceea ce ai primit plinirea bucuriei și ai pierdut grija păcatului,

Slavă...

Cu strălucirea luminii tale luminează. Fecioară, negura neștiinței și o izgonește de la cei ce cu credință te mărturisesc pe tine Născătoare de Dumnezeu.

Și acum...

Pe mine care zac de boală în locul cel de răutate, tămăduiește-mă, Fecioară, și mă întoarce dintru nesănătate în sănătate.

Catavasia:

O , prealuminate nor, Maica lui Dumnezeu, pe cei ce se luptă cu noi surpă-i, cu dreapta ta cea stăpânitoare și atotputernică, și celor ce sunt în scârbe le ajută, pe cei asupriți îi mântuiește și dezleagă de păcate pe cei ce se roagă ție, că toate le poți câte le voiești

Apoi:

Cuvine-se cu adevărat să te ferim, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și preanevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu te mărim»

Apoi stihirile acestea, glasul al 2-lea:

Podobie: Când de pe lemn...

Pentru toți care scapă cu credință sub acoperământul tău cel puternic te rogi, ceea ce ești bună; că noi păcătoșii nu avem altă izbăvire către Dumnezeu în nevoi și în necazuri, pururea fiind

Încărcați cu multe păcate, Maica Dumnezeului celui de sus. Pentru aceea cădem înaintea ta să ne izbăvești pe noi, robii tăi, din toate nevoile.

Stih: Pomeni-voi numele tău în tot neamul și neamul.

Tuturor scârbiților bucurie și asupriților folositoare și flămânzilor dătătoare de hrană, străinilor mângâiere, celor învăluți adăpostire, bolnavilor cercetare, celor neputincioși acoperământ și sprijinire, toiag bătrâneților, tu ești, Preacurată, Maica Dumnezeului celui de sus; pentru aceea ție ne rugăm: grăbește și miluiește pe robii tăi.

Stih: Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău.

Bucură-te, Fecioară preacurată; bucură-te, cinstitul sceptru al împăratului Hristos; bucură-te, ceea ce ai crescut strugurele ce! de taină; bucură-te, ușa cerului și rugul cel nears; bucură-te, luminează a toată lumea; bucură-te, bucuria tuturor; bucură-te, mântuirea credincioșilor; bucură-te, apărătoarea și scăparea tuturor creștinilor, stăpână.

Slavă... Și acum..., glasul al 8-lea:

Bucură-te, lauda a toată lumea; bucură-te, casa Domnului; bucură-te, munte umbrat; bucură-te scăpare; bucură-te, ceea ce ești sfeșnic de aur; bucură-te, Preacurată, care ești slava creștinilor; bucură-te, Mărie, Maica lui Hristos Dumnezeu; bucură-te, rai; bucură-te, masa cea dumnezeiască; bucură-te, biserică; bucură-te, năstrapă de aur; bucură-te, bucuria tuturor!

În timp ce preotul cădește altarul și poporul, se cântă aceste tropare ale Născătoarei de Dumnezeu, glasul al 8-lea:

Pe ceea ce este mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui, care ne-a izbăvit pe noi din blestem, pe stăpână lumii, cu cântări să o cinstim.

Pentru păcatele mele cele multe mi se bolnăvește trupul, și slăbește sufletul meu; la tine scap, ceea ce ești plină de daruri; nădejdea tuturor celor fără de nădejde, tu îmi ajută.

Stăpâna și Maica Izbăvitorului, primește rugăciunea nevrednicilor robilor tăi, ca să fii folositoare către Cei ce S-a născut din tine, o, stăpâna lumii, fii mijlocitoare.

Cântăm cu osârdie acum cântare de bucurie ție, celei întru tot lăudată, Născătoare de Dumnezeu. Cu înaintemergătorul și cu toți sfinții, roagă-L, Născătoare de Dumnezeu, ca să ne mântuiască pe noi.

Toate ostile îngerești, înaintemergătorul Domnului, cei doisprezece apostoli și toți sfinții, împreună cu Născătoarea de Dumnezeu, faceți rugăciuni ca să ne mântuiască pe noi.

Milostivă fii mie, smeritului, că afară de tine altă scăpare nu știu, eu cel ce sunt plin de tot felul de păcate. Miluiește-mă, nădejdea creștinilor.

Apoi: Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., Ca a Ta este împărăția... Și troparele, glasul al 6-lea; Miluiește-ne pe noi, Doamne... Slavă... Doamne, miluiește-ne pe noi... Și acum... Ușa milostivirii... (caută la p. 8),

Preotul zice ectenia:

Miluieste-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne si ne miluieste,

Doamne miluieste (de 3 ori).

Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea cercetarea, iertarea, buna-sporire și chivernisire a robilor lui Dumnezeu (N) și pentru ca să li se ierte toată greșeala cea de voie și cea fără de voie.

Doamne miluieste (de 3 ori).

Încă ne rugăm ca să fie păzit sfânt locașul acesta, țara aceasta, orașul acesta și toate orașele și satele, de boală, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi; pentru ca milostiv, blând, și lesne iertător să ne fie nouă bunul și iubitorul de oameni Dumnezeuul nostru, și să-și întoarcă toată mânia care se pornește asupra noastră, să ne izbăvească pe noi de îngrozirea Lui cea dreaptă, care este asupra noastră, și să ne miluiască pe noi.

Doamne miluieste (de 40 ori).

Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor ce sunt pe mare departe, și, Milostive, milostiv fii nouă, Stăpâne, pentru păcatele noastre și ne miluieste pe noi.

Doamne miluieste (de 3 ori) și ecfonisul:

Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi preotul face otpustul cel mic.

Duminică, 25 octombrie 2009

Câte clase trebuie să ai pentru a avea bun simț

Azi am fost la cimitir de luminație. Și am fost și la bunica. Și stând acolo la mormântul ei, mi-am adus aminte cât de mult bun simț avea. Eu cred că e persoana cu cel mai mult bun simț pe care am întâlnit-o. Și țin să vă anunț că bunica avea doar 4 clase. Cu toate astea știa să scrie și să citească foarte bine. Și chiar dacă avea doar așa puțină școală, pot spune cu mâna pe inimă că a fost un om adevărat, ceea ce cam rar se mai găsește în ziua de azi. Și când mă gândesc că în zilele noastre avem 10 clase obligatorii și facultățile scot studenți cu zecile de mii în fiecare an... Dar degeaba, pentru că la bun simț am rămas cu mult în urmă față de generațiile anterioare. Oare de ce?

Duminică, 1 noiembrie 2009

A iubi înseamnă a te sacrifica

“A iubi înseamnă a te sacrifica”. Acest lucru l-am învățat de la bunica. Nu ni l-a spus niciodată, dar ni l-a arătat din plin. Iar pentru noi, nepoții ei, ea s-a sacrificat mult, mai ales când avea grijă de noi când eram mici și părinții noștri erau plecați la serviciu. Însă momentul în care mi-am dat seama cât de mult s-a sacrificat pentru noi și implicit cât de mult ne-a iubit, a fost abia la mormântarea ei pentru care ea a adunat banii încă de când trăia. Acest lucru l-a făcut pentru ca cei trei copii ai ei să nu cheltuie niciun ban la mormântarea ei. Așa că în ultimii ani de trăit, după o viață plină de lipsuri, ea s-a sacrificat pentru noi și cu puținii bani din pensie, în loc să-și mai cumpere o prăjitură sau un fruct (deși îi plăceau tare mult), ea pune banii deoparte pentru mormântare. Prin acest fapt bunica ne-a dat o extraordinară lecție de viață. Trist este că eu am înțeles acest lucru abia după moartea ei.

Duminică, 8 noiembrie 2009

Bunica, o adevărată luptătoare

Toată viața ei bunica a fost o adevărată luptătoare. Printre luptele ei cele mai importante a fost aceea de a cumpăra o casă cu etaj aici în Turda Nouă, la strada principală, fără a avea vreun venit. Ea a reușit acest lucru cu bani împrumut de la diverse cunoștințe și luând elevi în gazdă. O altă luptă importantă a fost aceea cu cancerul de sân, care i-a apărut în ultimii ani de viață. Nici în ultimele zile de viață, când i-au apărut unele pete negre pe piele, bunica nu a avut nevoie de morfină. Asta datorită caracterului ei de luptătoare dat de credința în Dumnezeu care i-a fost imprimată din copilărie.

Sâmbătă, 14 noiembrie 2009

Bunica s-a născut pe vremea secerișului în Copăceni Cluj

Bunica era de origine din satul Copăceni, comuna Săndulești, județul Cluj. Este vorba de un sat care este la distanța de 5km de Turda. Aici, în familia Florea s-a născut în anul 1925 pe vremea secerișului, Maria (poreclită Rița). Spun pe vremea secerișului pentru că în război le-a ars casa împreună cu toate actele. Și având 8 copii (4 băieți și 4 fete), mama bunicii mele nu mai ținuse minte exact ziua nașterii Mariei, ci doar perioada din an și anume pe vremea secerișului. Așa că i s-a dat o dată de naștere din oficiu și anume 28 iulie care corespunde acestei perioade. De aici se vede cât de mult se pune accent mai demult pe ziua de naștere a unui copil de la sat. O întrebare care-mi vine în minte este oare când și-a serbat bunica prima dată ziua de naștere? Pentru a putea răspunde la această întrebare trebuie să avem în vedere că ea s-a născut în anul 1925, deci la sfârșitul războiului mondial celui de-al doilea, când și-a refăcut actele, avea 20 de ani.

Sâmbătă, 21 noiembrie 2009

Bunica făcea mișcare, nu glumă

Pentru că mai nou pe toate canalele se spune să facem cel puțin 30 de minute de mișcare pe zi mi-am amintit de felul în care bunica umbla foarte mult pe jos, chiar și la bătrânețe. Mergea pe jos până în satul Copăceni (5km), cartierul Poiana (7km), comuna Săndulești (5km), comuna Viișoara (10km). Prin aceste locuri avea frați, surori și alte rude și îi plăcea să țină legătura cu ei. Zilnic umbla pe jos cel puțin până în centru la cumpărături (5km dus-întors). Mi-a povestit cum o dată când era mai tânără a mers pe jos până în Cluj-Napoca (30km). În ziua de azi, noi nu cred că am mai fi capabili să umblăm atâta pe jos, deși mișcarea e sănătate curată.

Duminică, 22 noiembrie 2009

Bunica, un om frumos cu adevărat

Deși avea o față zbârcită și plină de riduri (cel puțin eu așa o știu de când m-am născut), bunica era un om frumos. Era de o frumusețe rară, dar nu pe exterior, ci pe interior. Era asemenea omului frumos văzut de Dan Puric. Din păcate în ziua de azi nu se mai pune accent pe această frumusețe, ci doar pe frumusețea exterioară. Puțini sunt cei rămași frumoși pe interior și mulți sunt cei ce vor să ajungă la emisiunea „Frumusețe pe muchie de cuțit” în care aspectul oamenilor este schimbat pentru a arăta mai frumos din punct de vedere fizic.

Sâmbătă, 28 noiembrie 2009

Exemplul bunicii nu trebuie dat uitării

Primul gând ce mi-a venit în minte imediat ce a murit bunica a fost acela că în timp, ea și tot ceea ce a realizat în viața asta va fi dat uitării. Și simțeam că nu merită o asemenea soartă. Simțeam că trebuie să fac ceva pentru a ține mereu vie amintirea ei. Așa că la un an și jumătate de la moartea bunicii m-am apucat să scriu un dicționar de regionalisme din Ardeal dedicat ei pe care l-am postat și pe Internet. Astfel de fiecare dată când îl răsfoiesc îmi aduc aminte de cuvintele pe care le folosea zi de zi. Și astfel o simt mai aproape. Tot în amintirea ei am scris și câteva articole pe blog care să prezinte cumva pe scurt viața și personalitatea ei. Asta pentru a face cunoscut și celorlalți cititori ai dicționarului și ai blogului personalitatea unei simple bunici din județul Cluj, în memoria căreia s-a scris un dicționar de regionalisme din Ardeal. Eu unul spun că exemplul acestei bunici merită ținut minte.

Duminică, 29 noiembrie 2009

Ce mânca bunica uneori

Bunica nu era pretențioasă la mâncare. Mânca de toate. Însă avea și niște mâncăruri mai ciudate pentru noi cei din ziua de azi, pe care eu am văzut că le mânca doar ea. Acestea sunt: mămăligă cu silvoiz, pâine cu struguri, pâine cu prune, pâine cu ulei, pâine cu ceapă călită, pâine cu vin, pâine cu varză acră și cu ulei. După cum se vede toate acestea erau de post. Asta pentru că miercuria și vinerea ținea post. Ce-i mai plăcea ei mult erau aluaturile, de la palanețe, nudlii și pogăci la clătite și ciureghe.

Sâmbătă, 5 decembrie 2009

Bunica nu a avut o căsnicie prea fericită

Una din încercările pe care le-a avut bunica în viața asta a fost că nu a avut o căsnicie tocmai fericită. Asta pentru că bunicul mai bea, se certa cu bunica și își ținea banii doar pentru el, iar bunica nu avea serviciu (deci nici vreun venit) și avea de crescut 3 copii. Deși nu i-a fost ușor deloc, bunica a răzbit în viața de familie fiind o adevărată învingătoare. Încercarea a durat până în 1995 când a murit bunicul și de când bunica a avut mai multă liniște în casă.

Duminică, 6 decembrie 2009

Colinde vechi auzite de la bunica

Pentru că e vremea colindelor mi-am adus aminte că, pe când bunica era încă sănătoasă (acum vreo 5 ani), tot în această vreme a Postului Crăciunului, mi-a dictat pentru că am rugat-o, câteva colinde de aici din Ardeal pe care le cânta când era mică. Și căutând anul acesta acel caiet pe care am scris colindele, l-am găsit. Le-am denumit colinde vechi pentru că nu le-am mai auzit decât la bunica. Acestea sunt:

Colindă veche 1

Sus în poarta Raiului
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Este-o masă rotoneasă
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 După masă cine șade
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Maica Sfântă de cetește
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 C-on păhar galbin în mână
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Tot închină și suspină
Și-ai linu-i linu, reloi linu

Vin înjerii de o-ntreabă
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Ce suspini măicuță dragă
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Da io cum n-oi suspina
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Că sunt oameni pă pământ
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Când să scoală nu să spală
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Și pornesc la făgădău
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Înjurând pă Dumnezeu.
Și-ai linu-i linu, reloi linu

Colindă veche 2

Tri cocoși așa-au cântat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 La curțile lui Pilat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Dorni Pilate, ori nu dorni
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Și de dorni încă te sco(a)lă
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Sco(a)lă-te și restegnește
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Pilat chiar el s-o sculat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Mâneci dalbe-o sulvucat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Și la Hristos o alergat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Cu sulița l-o străpuns
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Apă și sânge i-o curs
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Luna s-o-nglodat în sânge
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Soarele-o-nceput a plânge
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 De jele și de bănat
Și-ai linu-i linu, reloi linu
 Văile s-or tulburat
Și-ai linu-i linu, reloi linu

Colindă veche 3

Într-o zi Maria sta
 Singură la vatra sa.
 Dar deodată ce văzu,
 Casa toată se umplu

De-o lumnină lucito(a)re
 Ca lumnina cea de so(a)re.
 Îngerul Gavriil intrase
 La Sfânta Maria-n casă.
 Ea văzând s-a spăimântat
 Și din gur-o cuvântat:
 -Ce-ar putea fi asta oare?
 -De la Domnul cuvântare
 Că vei naște-un fiu frumos,
 Ce-I va fi numele Hristos.

Colindă veche 4

Cer boieri bogați
Dă-i Domnului Doamne
 Dumnezău ne-o dat
Dă-i Domnului Doamne
 On pom rămurat
Dă-i Domnului Doamne
 De mere-ncărcat
Dă-i Domnului Doamne
 Vântul trăgănară
Dă-i Domnului Doamne
 Merele pticară
Dă-i Domnului Doamne
 Și îngerii viniau
Dă-i Domnului Doamne
 Și le culegeau
Dă-i Domnului Doamne
 Și le împărțeau
Dă-i Domnului Doamne
 Pe la sufletele
Dă-i Domnului Doamne
 Să mănca și ele
Dă-i Domnului Doamne

Colindă veche 5

În grădina Raiului,
 Apa Iuărdanului,
 Șade Adam cu Eva
 Și-și plângeau păcatele,
 Le plângeau cu bănuire
 A Raiului despărțire.
 Raiule, grădină dulce
 Din tine nu m-aș mai duce!
 Iar șarpele-nveninat,
 El pă Eva o-nșelat,
 C-o mâncat din pom oprit,
 Din care n-o trăbuit.

Colindă veche 6

Colo jos pă jiuărele
Răsărit-au două stele.
Una râde și-una plânge.
-Tu sorucă de ce plângi?
-Da io soră cum n-oi plânge,
C-am auzit pă mamă
Povestindu-și cu tată,
Că pă mine să mă deie
Unde-a înflori tiperiu,
Să nu vii până-i ceriu
Și pă tine să te deie
Unde-a înflori tămâia,
Să nu vii până-i lumea.

Sâmbătă, 12 decembrie 2009

Odihnește-te în pace, bunica!

La priveghiul și la mormântarea bunicii mulți dintre oamenii care veneau, ziceau (și pe bună dreptate că doar așa se zice la mort) „Dumnezeu s-o ierte!”. Însă mie nu mi se părea potrivit să se spună asta despre bunica pentru că eu, de când o cunoșteam, nu știam să-mi fi greșit mie vreodată. Mi se părea că pentru bunica chiar nu se potrivește această propoziție. Nu spun că nu a avut greșeli (că doar orice om are), ci doar că eu nu țin minte să-mi fi greșit cu ceva. Și dacă a greșit, or fost sigur greșeli minore și de aceea le-am uitat. Așa că de fiecare dată când vine vorba de bunica, eu unul spun: „Dumnezeu s-o odihnească!” și nu „Dumnezeu s-o ierte!”

Duminică, 13 decembrie 2009

Pe cine ne-a trimis bunica după ce a murit

După părerea mea bunica a avut grijă de noi nu doar cât timp era în viață, ci și după ce a murit. Și am să vă spun și de ce cred cu tărie asta. Cât timp trăia bunica, tata încercase zadarnic să vândă parterul casei pe care a cumpărat-o bunica, parter pe care trebuia să-l împartă cu un unchi. Nu prea se înghesuia lumea pentru că nu era nici un pic de grădină și suntem încă 2 familii în curte pe lângă cei ce ar fi stat la parter. Dar după ce a murit bunica, s-a ivit și cumpărătorul. Iar cu banii ce ne-au revenit din vânzarea parterului ne-am izolat termic casa noastră și ne-am pus termopane la ea. Așadar eu cred că bunica a fost cea care „a intermediat” ca la noi în casă să fie o temperatură mai mare cu mai puțin gaz consumat. Asta și pentru că în ultimii ani de viață, bunicii îi era mai tot timpul frig, probabil de la o circulație proastă a sângelui.

Sâmbătă, 19 decembrie 2009

Prețuiți-i pe cei dragi cât timp sunt în viață!

Este un sfat pe care vi-l dau ca să nu ajungeți să regretați și voi mai târziu. Abia după ce a murit bunica mi-am dat seama de cât de multe lucruri aș mai fi avut de vorbit cu ea. Și acest lucru deși în ultimele luni ale vieții sale, bunica se simțea din ce în ce mai rău, deci era de așteptat ca într-o zi dintr-un oarecare viitor apropiat să nu mai fie. Cu toate acestea abia după moartea bunicii mi-am dat seama de unele lucruri la care, cât timp a fost în viață, nu le-am dat nicio importanță. Și acum regret acest lucru. Regret că n-am stat mai mult de vorbă cu ea, că n-am încercat s-o înțeleg mai bine, că n-am fost în stare să-i înțeleg sacrificiul pe care l-a făcut pentru noi. Dar acum e în zadar. Și tot ce mai pot eu face e să-i ajut cumva pe alții să nu ajungă și ei să regrete așa cum am făcut eu. De aceea vă sfătuiesc să-i prețuiți pe cei dragi cât timp sunt în viață.

Duminică, 20 decembrie 2009

Fiți atenți cu cei bătrâni!

Acuma de Anul Nou mi-am adus aminte de ce ne spunea bunica despre cum să nu mergem niciodată la cei bătrâni cu mâna goală. Ne spunea că un bătrân se bucură de orice, la fel ca un copil și chiar așteaptă cu nerăbdare să primească ceva, cât de puțin, de la cei ce vin să-l vadă. Aceasta poate fi o ciocolată, o prăjitură, o bomboană, orice atenție pe care ați da-o și unui copil. Eu spun că puteți încerca să duceți ceva dulce unui bătrân pe care îl vizitați și o să vedeți cum o să se bucure ca un copil.

Duminică, 3 ianuarie 2010

Slujbele din Săptămâna Mare îmi amintesc de bunica

Pentru că mai întotdeauna în Săptămâna Mare părinții mei erau ocupați cu diferite treburi casnice, eu mergeam, copil fiind, la cele 2 mari Denii din Joia Mare și din Vinerea Mare, dus de mână de bunica care era mai liberă. De atunci nu-mi pot imagina sărbătoarea Paștilor fără să merg la Denia Celor 12 Evanghelii și la Prohodul Domnului. Și de fiecare dată când merg la aceste slujbe speciale îmi amintesc de bunica, mai ales acum când ea nu mai este. Și asta pentru că ea mi-a transmis această frumoasă tradiție. Mulțumesc mult, bunica!

Duminică, 4 aprilie 2010 (ziua de Paști)

După 3 ani

Săptămâna asta s-au împlinit 3 ani de când a murit bunica. Un cântec popular spune că nicio moarte nu-i amară ca moartea de primavară. Era anul 2007. Era sâmbătă. Pe la amiază am fost la referendumul pentru demiterea președintelui. Și atunci ca și acum președinte era Traian Băsescu, “Bălcescu” cum îi zicea bunica. Eram în anul 3 și mă pregăteam pentru colocviul de la PTE (Proiectarea Tehnologică a Echipamentelor) pe care ulterior l-am picat. Bunica se simțea din ce în ce mai rău și pe mâini i-au ieșit tot felul de pete negre de la cancerul care începuse să se extindă în tot corpul. Duminică dimineața a murit.

Iar acum, după 3 ani, tot ce ne amintește de ea e un parastas printre altele două care au mai fost la biserică în aceeași zi și un dicționar de ardelenisme care apare pe “just another wordpress.com weblog”. Pe măsură ce timpul trece neîndurător și amintirea ei se stinge încet din păcate. Asta e... Viața merge mai departe cu sau fără unul sau altul dintre noi...

Duminică, 23 mai 2010

Rețeta de slăbit a bunicii

Avea bunica o rețetă de slăbit foarte ușoară și la îndemâna oricui. O tot spunea unei mătuși care era mai plinuță și foarte pofticioasă de felul ei și care nu știa ce să facă pentru a slăbi. Astfel rețeta sună în felul următor: “Mănâncă doar ce nu-ți place.” Și oarecum avea dreptate pentru că dacă cineva mănâncă doar ceea ce îi displace nu prea are cum să se mai îngrășe deoarece plăcerile gastronomice nu-i mai sunt satisfăcute. Este un fel de post, pentru că mâncând ceva ce nu-ți place, te supui unei privațiuni voluntare. Cei care aveți probleme cu greutatea, eu vă sfătuiesc să urmați această rețetă foarte simplă de slăbit și veți vedea că o să aveți rezultate.

Duminică, 12 decembrie 2010

“Pune-ți pofta-n cui!”, o deviză de viață de-a bunicii

De când o știu eu pe bunica, ea s-a ghidat în viață după această deviză: “Pune-ți pofta în cui!”. Și de fiecare dată când făcea acest lucru, o făcea fie pentru copii, fie pentru nepoți sau pentru că pur și simplu nu avea destui bani. Pe vremea aceea, deși și atunci erau mâncăruri și haine scumpe, oamenii simpli se ghidau mai mult după deviza “Pune-ți pofta în cui!” și nu își satisfăceau toate poftele așa des ca în ziua de azi. Oamenii erau mai echilibrați și mai maturi oarecum, ei știind că fericirea nu stă în satisfacerea poftelor sau dorințelor. Nu gândeau ca și copiii care mănâncă atâta ciocolată cât li se dă, ei nefiind în stare să se oprească din mâncat din proprie inițiativă. La fel era și bunica care deși avea câțiva bani din pensia lunară nu-și cumpăra nimic pentru ea, ci ne dădea nouă nepoților ori punea deoparte pentru mormântare. Nu zic că și noi ar trebui să trăim într-un “post”

continuu, dar măcar din când în când ar trebui să ne amintim de deviza ”Pune-ți pofta în cui!”.

Sâmbătă, 18 decembrie 2010

Nu datorită mie, ci datorită ei...

Nu datorită mie, ci datorită bunicii mele va dăinui peste ani acest dicționar de regionalisme. Nu datorită personalității mele, ci datorită personalității ei, acest dicționar va trezi interes printre diferite persoane ce sunt sau nu sunt din Ardeal. Nu datorită facultății mele, ci datorită celor 4 clase ale bunicii, mulți ardeleni vor zâmbi când vor citi dicționarul și vor găsi în el cuvinte pe care și ei or bunicii lor le folosesc. Nu datorită exemplului meu, ci datorită exemplului ei și a altor oameni din generația bunicii, aceste cuvinte vor dăinui peste timp. Nu datorită stilului nostru de viață, ci datorită stilului lor de viață, acest grai nu va pieri. Nu datorită credinței noastre, ci datorită credinței lor, viața lor va rămâne un exemplu de urmat pentru noi cei de azi. Adevăratul autor al dicționarului e bunica, iar eu doar am “copiat” unele cuvinte de la ea ca să poată fi transmise mai departe.

Sâmbătă, 25 decembrie 2010